

Ingezonden brief

Geachte redactie,

Het blijkt dat sommige personen de strekking van mijn column in Fitis 33(2) niet goed hebben begrepen: ik pleit voor meer artikelen met natuurbeleving in de Fitis. In deze brief zal ik dat nog eens (genuanceerd) onderbouwen.

Natuurbeleving en monitoring zijn niet per definitie elkaars tegenpool. Beleef bewust het plezier van vogels kijken, combineer dat met tellen. Prima! Hoe meer mensen, hoe beter. Maar zijn alle resultaten interessant voor een breed publiek, behoren alle resultaten in de Fitis? Ik vind van niet. Ik vind evenmin dat leden van de VWG een morele verplichting behoren te voelen om vogels te tellen. Daar is iedereen vrij in, de één doet zus, de ander zo. In plaats van een verplichting voor het individu zie ik tellingen als een taak van de VWG als vereniging. Een aantal leden doet daar actief aan mee, waaronder ikzelf zo nu en dan. De VWG is echter geen universiteit of onderzoeksinstituut en hoeft daar ook niet naar te streven. Monitoring is niet de enige taak. Wat te denken van natuurbescherming -dit is niet hetzelfde als monitoring!- en natuureducatie? Dit laatste is een belangrijke taak waar de VWG, afgezien van de beginnerscursus, tot nu toe relatief weinig aandacht aan besteedt. Natuurbeleving en natuureducatie hangen met elkaar samen.

Begin deze eeuw vond een omslag plaats in het denken over en het handelen naar de natuur. Deze omslag wordt het biologisch reveil genoemd. Aan de basis van deze omslag stonden de onderwijzers Jac. P. Thijsse en E. Heimans. Zij stimuleerden natuurbeleving door populaire publicaties zoals de Verkade-albums en columns in kranten. Veel mensen werden zich hierdoor bewust van de natuur, hoe bijzonder en mooi dat eigenlijk was (en is). Door dit draagvlak voor natuur bij de mensen te creëren werd het voor onder andere Jac. P. Thijsse mogelijk de Vereniging Natuurmonumenten, de Vogelbescherming en de KNNV op te richten. Natuurbeleving, natuureducatie en natuurbescherming gaan zo hand in hand. Om een gebied te beschermen is misschien niet zo zeer een lijstje broedvogels doorslaggevend, maar een grote, bewuste, enthousiaste achterban. Eendracht maakt macht. Een combinatie van beide is uiteraard het meest effectief.

Met wat voor artikelen maak je mensen enthousiast? Het IVN en Landschapsbeheer Nederland hebben in het voorjaar van '97 een onderzoek laten uitvoeren naar volwassenen en natuureducatie. Hier volgt een citaat: '(...) natuur beleven is belangrijker dan kennisoverdracht. Je moet mensen de natuur laten zien (...) ze de natuur laten voelen en meemaken. Ze raken geïnteresseerd en kennis vergaren volgt dan vanzelf wel.' Hier ben ik het mee eens. Mensen enthousiast maken voor natuur begint (doorgaans) met natuurbeleving. Dit kun je eventueel via artikelen aanbieden. Het is niet verstandig om mensen slechts kennis en onderzoeksresultaten aan te bieden. Hier volgt nog een citaat: 'De boodschap moet vooral positief zijn. Er moet vooral niet gezeurd worden. Een vrolijke ondertoon kan veel doen.' Ook ik denk dat humor heel belangrijk is. Een artikel mag best een beetje lollig zijn, gezellig overkomen, dat is goed voor de vereniging. Avonturenverhalen zijn doorgaans humoristischer dan onderzoeksartikelen.

Neem nou de vorige Fitis 33(4). Mijn eigen stuk over een zeetrekting zal ik buiten beschouwing laten. Het stuk van Amon Gouw betreft eveneens natuurbeleving. Zet dat eens tegenover, bijvoorbeeld, het eksterartikel van Fred & Fons. Eksteren tellen is niet zinniger dan zeetrekten; de Eksters hebben geen baat bij de ekstertelling, zeevogels hebben geen baat bij onze zeetrektingen. Van beide tellingen heeft de vraagstelling - voor zover aanwezig - dus geen direct praktisch nut. (Van mij hoeft dat ook niet per se, zolang de teller het zelf maar leuk vindt om naar die vogels te kijken.) Wat de twee artikelen betreft, als je deze met elkaar vergelijkt, welk artikel is dan leuker, humoristischer, stimulerender, motiverender? Hier mag iedereen zelf antwoord op geven. En natuurlijk is het antwoord subjectief, geldt voor de één niet hetzelfde als voor de ander.

Stel: de VWG heeft zo'n 450 leden. Misschien dat 75 tot 100 leden zich bezighouden met tellingen, misschien minder. Een grote groep leden telt niet in verenigingsverband, maar stapt enkele malen per jaar op de fiets om tijdens een rit door de duinen of polders wat naar vogels te kijken. Weer een ander deel van de leden gaat niet actief op stap, maar bekijkt vanachter het raam de Kool- en Pimpelmezen in de tuin. Daarnaast hebben we te maken met een aantal beginnende vogelaars. De Fitis is hun enige contact met de VWG. Deze leden zijn voor de VWG niet minder belangrijk dan leden die tellingen uitvoeren. Zij vormen immers de achterban, het draagvlak van de natuurbescherming (en wat te denken van het financiële draagvlak?). Zij geven het vogels kijken terecht een eigen invulling.

Het overgrote deel van deze leden kan waarschijnlijk geen Grote Kruisbek van een gewone Kruisbek onderscheiden. Sterker nog: veel mensen hebben vast nog nooit een gewone Kruisbek gezien, of er zelfs nooit van gehoord. Een lang(dradig) artikel over een invasie van Grote Kruisbekken is voor deze leden misschien niet zo interessant. Deze mensen zijn wellicht meer gebaat met verhalen over natuurbeleving, avonturen, zodat ze door onze ogen onze ervaringen meemaken, met ons meegenieten. Bovenstaande is natuurlijk grotendeels gebaseerd op speculaties, maar misschien heb ik wel gelijk. Enkele jaren terug hield de VWG een enquête onder haar leden. Een citaat uit de resultaten over de inhoud van de Fitis, in Fitis 29(1): 'Verenigingsactiviteiten en varia worden het meest gelezen (80%). De onderzoeksartikelen krijgen het laagste cijfer: een derde van de inzenders leest ze niet.' Het bestuur concludeert uit dit laatste nogal positief: 'Voor tweederde van de lezers zijn ze dus wel van betekenis.' Om de volgende drie redenen ben ik het niet met dit laatste eens:

- Vooral de actieve leden, veelal tellers, zullen zo'n enquête invullen en terugsturen.
- Deze tweederde van de lezers lezen waarschijnlijk lang niet alle onderzoeksartikelen.
- De lezers die dat wel doen vinden waarschijnlijk niet alle artikelen van betekenis.

De resultaten van de enquête bevestigen mijn ideeën.

Sommige lezers geven nu eenmaal graag een eigen interpretatie aan een tekst, dus voor alle duidelijkheid: met deze brief wil ik niet alle artikelen volgens het stramien inleiding-methode-resultaten-conclusie in de Fitis tegen gaan. Een afwisselend blad is natuurlijk het best. Maar een beetje minder onderzoek - vooral de jaarlijkse monitoring van bepaalde gebieden - en wat meer natuurbeleving dan voorgaande jaren mag wat mij betreft best.

Berry van der Hooft, Korte Wijngaardstraat 2 B, Haarlem